

Prof. Mgr. Belo Felix, PhD. , emeritný profesor UMB Banská Bystrica

Oponentský posudok na dizertačnú prácu

Názov práce: Umělecko-výchovné kontexty hudební pedagogiky v inovaci primárního vzdělávání

Autor práce: Mgr. Marie Dunovská

Školiace pracovisko: Univerzita Karlova Praha

Pedagogická fakulta; Katedra hudební výchovy

Študijný program: Pedagogika

Študijný odbor: Hudební teorie a pedagogika

Školitel: doc. PaedDr. Miloš Kodejška, CSc.

Oponentský posudok

Aktuálnosť a náročnosť témy

Súčasná pedagogická veda hľadá nové cesty edukácie a nachádza impulzy v integratívnom vyučovaní a komplexnom výchovnom pôsobení. Je to reakcia na často prehnanú predmetovosť, izolovanosť jednotlivých disciplín. Riziko tohto trendu sa skrýva v opačnej krajnosti – v nerešpektovaní špecifik jednotlivých predmetov. Preto považujeme túto tému za náročnú, vyžaduje totiž vytváranie citlivej rovnováhy medzi racionálnym charakterom najmä prírodovedných disciplín a emocionalitou tzv. výchovných predmetov. V hudobnej výchove sa tieto trendy manifestujú v integratívnej a polyestetickkej výchove. Mgr. Dunovská sa však neobmedzuje len na hudbu, ale všíma si pôsobenie umenia na dieťa v celistvosti, čo je doménou etickej výchovy.

Zorientovanie sa študenta v danej problematike- teoretické východiská

Doktorandka preštudovala obdivuhodné množstvo literatúry, ktorá sa netýkala len zvolenej témy, ale poskytla jej širší a všestrannejší pohľad a kontext. To je, pravdaže, chvályhodné, no na druhej strane sa nevyhla istej fragmentálnosti citovaných názorov. V teoretických východiskách nám napriek komplexnosti riešenej problematiky chýba prezentácia hudobnej pedagogiky (Herden, Daniel, Hurník, Burlas, Langsteinová), skúsenosti z rozšírenej Hv, napr. v oblasti integratívnej Hv, polyestetickkej výchovy ... V tomto prípade mi chýbajú aspekty polyestetickkej výchovy (Mastnak, W. *Zmysly – umenia – život*, Prešov, 2001), integratívne projekty v učebniciach Hv (Langsteinová, Felix) a ich prepojenie s tvorivou dramatikou. Rovnako je to v otázke pôsobenia hudobnej výchovy na celkový rozvoj žiackych schopností – ak autorka cituje *The Guardian*, kde v r. 2017 „objavujú“ zásadný vplyv rozšíreného vyučovania Hv, potom treba pripomenúť, že to dokázal už v 80. rokoch minulého storočia prof. L. Daniel a na Slovensku v 90. rokoch prof. Langsteinová;

testovaní žiaci z tried s rozšírenou Hv vykazovali v záverečných testoch v 9. ročníku ZŠ výrazne najlepšie výsledky v jazykovom vyučovaní, spoločensko-vedných i prírodovedných predmetoch.

Oceňujem záujem doktorandky o najnovšie výsledky neurovedy a ich aplikácie do edukačného procesu. Tu by som doktorandke odporúčal vynikajúcu publikáciu Sally Goddard Blythe *The Well Balanced Child* (UK, 1996) v slovenskom preklade *Dieťa v rovnováhe – pohyb a učenie v ranom detstve* (vydal Inštitút psychoterapie a socioterapie, 2013).

Aj keď autorka svojou dizertáciou iba vstupuje na pole vedy, odporúčam jej kritický prístup k preberaným informáciám; nemyslím si, že je produktívne zavádzať priemyselne kritériá kvality (kompetencie) do edukačného procesu (o tom viac Liessmann, P.K. *Teorie nevzdělanosti*, česky Academia Praha, 2010), podobne nevidím dôvod zavádzania pojmu *transdidaktika* (rozhodne nie v tejto práci); presahom jednotlivých predmetov (odborov) v edukačnom procese sa venovala pedagogika i didaktika minimálne 60 rokov. O tom výstižne hovorí myšlienka kresťanského filozofa Bruna Ferrera: *Nedávajte nikomu svoj rozum do prenájmu. Veľkosť posluchárne nerobí myšlienku rozumnou.*

Vhodnosť zvolených metód

Pri overovaní svojho výskumu využila doktorandka metódu prirodzeného experimentu, pozorovania a rozhovoru, teda metódy kvantitatívneho výskumu. Pri experimente použila techniku jednej skupiny, ktorá má však značnú nevýhodu v nemožnosti kontroly premenných a jej validita je nízka. Pokiaľ sa však rozhodla skúmať zážitky, intenzitu prežívania detí, potom priniesli tieto metódy veľmi subjektívne výsledky; intenzitu prežívania, kvalitu zážitkov predsa nemožno merať číselnými hodnotami a podľa nich porovnávať deti. Mnohé otázky vyžadovali od respondentov hodnotiaci postoj (Čo by si chcel na lekcii, resp. svojej práci zlepšiť, ako sa ti spolupracovala, za čo by si chcel pochváliť...), ale to od prvkov nemôžeme očakávať.

Formulácia cieľov práce a miera ich splnenia

Cieľom bolo jednak v teoretickej rovine zmapovať súčasný stav riešenia problematiky a jednak – v praktickej rovine – overiť efektivitu medziodborovej spolupráce hudby, literárneho, výtvarného a dramatického umenia. Napriek pripomienkam k metódam výskumu sa doktorandke podarilo splniť vytýčené ciele. Pravdaže s výhradou, že etické a morálne hodnoty nemožno vybudovať v jednom ročníku, ani počas školskej dochádzky, ale kultivujú sa po celý život. Príbeh i pesničky, ktoré doktorandka vymyslela, tomu dávajú dobrý, pevný základ.

Využitelnosť v praxi

Autorské príbehy nemožno bez korektúr preniesť do praxe. Každý autor do príbehu projektuje aj seba, svoje názory, manifestuje svoje schopnosti a metódy. Platí tu myšlienka,

ktorú vyslovil Jaroslav Herden na medzinárodnej konferencii Kreativita a integratívna hudobná pedagogika v Prahe v r. 1994: *Kreatívneho učiteľa je treba pri práci vidieť. Jeho postupy sa dajú napodobniť, jeho spôsob komunikácie s deťmi však v mnohom presahuje rámec didaktiky a je zrovnateľný s výkonom umelca na javisku. Pracuje totiž v stave inšpirácie, kombinuje skúsenosti s vynárajúcimi sa nápadmi.*

Predsa len odporúčam autorke pri ďalšej práci:

- väčšiu pozornosť venovať textom (učte sa od výborných básnikov ako J. Hrubín, J. Žáček)
- v piesňach treba vyznačiť tempo, dynamické zmeny, dbať na vhodný rozsah
- v príbehoch nechať tvoriť aj deti a viac priestoru nechať dialógom a priamej reči
- etické posolstvo by malo vyplývať z príbehu, a nie ako heslo na transparente
- príbeh by mal reflektovať skúsenosti detí, teda prváci ťažko tvorivo zvládnu témy o šikane a až vôbec nie o láske

Formálna jazyková a štylistická úroveň

Práca v tomto ohľade spĺňa požiadavky, kladené na tomto stupni kvalifikácie. Pripomienky mám k deklinácii (skloňovanie) mena významného maďarského hudobného skladateľa a pedagóga: píšeme ho v originálnom znení Zoltán Kodály [Kodáj]. Teda nie Kodály – to by sa muselo v maďarčine písať Kodályi. Z toho odvodzujem aj skloňovanie: Kodály, Kodályovi, Kodályova metóda... Je to podobné, ako v prípade českého skladateľa Bohuslava Martinů – asi by hudobná obec protestovala proti tvarom o B. Martinůvi, s B. Martinůom...

Chcem vysoko hodnotiť osobné zanievanie, teoretický rozhľad i zdarené umelecké pokusy, vrátane poetických zamyslení pri jednotlivých kapitolách a vysloviť želanie, aby v tejto práci pokračovala a nenechala sa zväzovať zaručene správnymi a overenými postupmi. Tie totiž neprinášajú do výchovy to hlavné – srdce.

Prácu v predloženej podobe **odporúčam** na obhajobu. Po jej úspešnom priebehu **navrhujem** udeliť Mgr. Marii Dunovskej akademickú hodnosť **philosophiae doctor** (Ph.D.) v študijnom odbore Hudební teorie a pedagogika.

Banská Bystrica 05. 12. 2021

prof. Mgr. Belo Felix, PhD.
emeritný profesor UMB

